

Bydgoszcz, kwietnia 2018 r.

WOJEWODA KUJAWSKO-POMORSKI

WPS.IX.431.2.12.2018.RK/JDa

**Pani
Aleksandra Bąkowska
Kierownik
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
ul. Dworcowa 6
88-210 Dobrze**

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 186 pkt 3 i art. 197 b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2017 r. poz. 697 z późn. zm.) oraz § 4 i § 13 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz.U. poz.1477) w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej, ul. Dworcowa 6, 88-210 Dobrze (zwanym dalej GOPS lub Ośrodkiem) przeprowadzona została w dniach 20, 23 marca 2018 r. kontrola prawidłowości.

Kontrola przeprowadzona została przez:

- R.K. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy, kierującego zespołem inspektorów,
 - J.D. – inspektora wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy,
- na podstawie Upoważnienia Nr 109/2018 z dnia 28 lutego 2018 r.

w zakresie:

- realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- zgodności zatrudnienia asystentów rodziny z wymaganymi kwalifikacjami.

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2016 r. do 11 marca 2018 r.

Opis ustalonego stanu faktycznego oraz jego ocena:

Kontrolę przeprowadzono w oparciu o rozmowę i wyjaśnienia p. Aleksandry Bąkowskiej - Kierownika GOPS oraz analizę dokumentacji.

Zgodnie z art. 10 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art.190.

Gmina została ustawowo zobowiązana do realizacji zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS działa obecnie na podstawie Statutu z dnia 30 października 2012 r. przyjętego Uchwałą Nr XXIII/139/12 Rady Gminy Dobre. W dokumencie uwzględniono ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Zadania Ośrodka szczegółowo ustalone zostały w Regulaminie Organizacyjnym, z dnia 2 stycznia 2017 r., wprowadzonym Zarządzeniem Kierownika GOPS Nr 1/17. Dokument zawiera wyodrębnione w strukturze Ośrodka stanowisko asystenta rodziny oraz wyszczególnione zadania przypisane ustawą do realizacji, z wyjątkiem zadań określonych w art.15 ust.1 pkt 2 i 11 ustawy. W czasie trwania kontroli Kierownik GOPS Zarządzeniem nr 1/2018 z dnia 22 marca 2018 r., uzupełniła powyższe braki, dodając również punkt w związku z realizacją zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za Życiem”.

Wójt Gminy Dobre Upoważnieniem nr 7/11 z dnia 21 grudnia 2011 r., upoważnił p. Aleksandrę Bąkowską do prowadzenia postępowań w sprawach z zakresu wspierania rodziny.

W wyniku czynności kontrolnych stwierdzono również, że w strukturze jednostki kontrolowanej nie wyodrębniono zespołu do spraw asysty rodzinnej, co nie stanowi naruszenia przepisu art. 10 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny.

W zakresie realizacji zadań wynikających z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ustalono, co następuje:

- odnośnie do zapisu art.176 pkt 1: *opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny,*
- zgodnie z art.179 ust.1 wyżej cytowanej ustawy *w terminie do dnia 31 marca każdego roku wójt składa radzie gminy roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz przedstawia potrzeby związane z realizacją zadań.*

W okresie objętym kontrolą opracowano dwa Gminne Programy Wspierania Rodziny. Pierwszy Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2014-2016 przyjęty został Uchwałą Nr XXXIX/238/14 Rady Gminy Dobre z dnia 28 lutego 2014 r.

Drugi Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2017-2019 przyjęty został Uchwałą Nr XXVI/158/17 Rady Gminy Dobre z dnia 29 marca 2017 r.

W opracowanych dokumentach zawarto główny cel dotyczący zapewnienia kompleksowego wsparcia dzieciom i rodzinie oraz pomoc w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Dokonano diagnozy potrzeb środowiska lokalnego i na tej podstawie sformułowano cele szczegółowe. Realizatorzy angażują się w wykonanie ww. programu. Zgodnie z monitoringiem, co roku opracowywane jest syntetyczne sprawozdanie.

W okresie objętym kontrolą Kierownik GOPS dopełniła obowiązku rocznego sprawozdania z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny. Sprawozdania za lata 2016 i 2017 zostały przekazane do Rady Gminy w terminie określonym w ustawie. Kierownik GOPS złożyła w tym zakresie stosowne oświadczenie.

Aktualnie Ośrodek nie zatrudnia asystenta rodziny. Kierownik GOPS bezskutecznie starała się pozyskać osobę na to stanowisko. Złożono w tym zakresie stosowne oświadczenie.

W okresie objętym kontrolą GOPS zatrudniał trzech asystentów rodziny:

- p. █████ - w ramach umowy zlecenie, w okresie od 5 stycznia 2016 r. do 31 marca 2016 r.,

- p. █████ - w ramach umowy zlecenie, w okresie od 1 kwietnia 2016 r. do 30 czerwca 2016 r. oraz w ramach umowy o pracę w okresie od 1 lipca 2016 r. do 31 grudnia 2016 r.
- p. █████ - w ramach umowy zlecenie, w okresie od 20 lutego 2017 r. do 31 grudnia 2017 r.

Asystent obejmował pomocą:

- w 2016 r. 10 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- w 2017 r. 11 rodzin, w tym dwa przypadki rodzin zobowiązanych do współpracy przez Sąd,
- 2018 r. – brak zatrudnionego asystenta,

przy zachowaniu zasady, iż asystent równocześnie nie pracował z więcej niż 15 rodzinami.

Na podstawie badanej dokumentacji ustalono, iż w okresie objętym kontrolą zatrudnieni asystenci rodziny posiadali wymagane kwalifikacje, zgodne z art. 12 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W aktach osobowych asystentów znajdowały się oświadczenia dotyczące spełniania wymagań wynikających z art. 12 ust. 1 pkt 2 i 4 ww. ustawy, z wyjątkiem pkt 3 dotyczącego obowiązku alimentacyjnego.

W zakresie czynności asystentów rodziny uwzględniono wszystkie zadania, zgodnie z art. 15 ust 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 2 i pkt 4b:

- *tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,*
- *finansowanie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny.*

Gmina Dobre tworzy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W okresie objętym kontrolą, asystenci podnosili swoje kwalifikacje poprzez szkolenia tematyczne. W budżecie Ośrodka zostały zaplanowane środki finansowe na szkolenia.

Praca asystentów nie była łączona z wykonywaniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca była prowadzona, co jest zgodne z art. 17 ust. 3 cyt. wyżej ustawy. Ponadto, stosownie do treści art. 17 ust. 4 ustawy, asystenci rodziny nie prowadzili postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę.

W okresie objętym kontrolą praca z rodzinami prowadzona była przez asystentów rodziny i pracowników socjalnych. Zgodnie z zapisami art. 11 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w przypadku, gdy Ośrodek Pomocy Społecznej podjął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej.

Jeżeli z analizy sytuacji rodzinnej wynikała konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występował do Kierownika Ośrodka z wnioskiem o jego przydzielenie, a Kierownik przydzielał rodzinie asystenta. Wniosek o przydzielenie rodzinie asystenta znajdował się w dokumentacji pracownika socjalnego.

Ponadto, zgodnie z art. 8 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rodzina również wyrażała pisemną zgodę na współpracę z asystentem. Dotychczas nie było przypadku odmowy przyznania rodzinie asystenta.

Zbadano dokumentację wszystkich rodzin prowadzoną w okresie objętym kontrolą. Asystenci dokumentowali swoją pracę poprzez: plany pracy z rodziną, notatki służbowe, karty pracy asystenta, sprawozdania z pracy asystenta rodziny.

Nie w każdym przypadku asystenci rodziny dokonywali okresowych ocen sytuacji rodziny (sprawozdań z pracy asystenta rodziny) nie rzadziej niż co pół roku, co jest niezgodne

z art.15 ust.1 pkt 15 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Częstotliwość wejść w środowisko asystenta była adekwatna do potrzeb rodziny.

Plany pracy zawierały terminy realizacji działań oraz ich przewidywane efekty, co jest zgodne z zapisem art. 15 ust. 3 ww. ustawy.

- W zakresie koordynacji poradnictwa opisanego w art. 8 ustawy *o wsparciu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”*.

Do chwili przeprowadzenia kontroli do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej nie wpłynął żaden wniosek wynikający z ustawy o wspieraniu kobiet w ciąży i rodziny „Za życiem”.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 16: *monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem*.

Asystenci rodziny nie prowadzili monitoringu funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną, z uwagi na brak rodzin wskazanych do tej formy działania.

Decyzja o zaprzestaniu lub dalszej współpracy asystenta z daną rodziną podejmowana jest wspólnie z asystentem rodziny, pracownikiem socjalnym i Kierownikiem GOPS na podstawie okresowej oceny sytuacji rodziny. Zakończenie współpracy następuje na skutek zmiany miejsca zamieszkania przez rodzinę poza teren gminy oraz okresowo z powodu braku zatrudnionego asystenta.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 7: *prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy*.

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony jest na bieżąco przez pracowników socjalnych, a także dzięki ścisłej współpracy z innymi służbami tj.: szkołą, służbą zdrowia, policją, kuratorami i środowiskiem lokalnym. Zależnie od potrzeb rodziny i sytuacji dziecka, podejmowane są stosowne działania.

- W zakresie prowadzonego *monitoringu dzieci ze środowisk, w których występuje przemoc oraz jakie służby były zaangażowane w prace na rzecz rodziny*.

W rodzinach objętych pomocą asystenta rodziny, w których występowało zjawisko przemocy zaangażowane były następujące służby: pracownicy socjalni, kuratorzy, dzielnicowy, wychowawcy, pielęgniarki środowiskowe, przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Podjęto następujące działania tj.: monitoring środowisk, przeprowadzanie rozmów wspierających i informujących, udzielanie pomocy psychologicznej oraz motywowanie do uczestnictwa w grupach wsparcia działającej przy Punkcie Informacyjno - Konsultacyjnym.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci.*

W okresie objętym kontrolą na terenie gminy Dobre nie funkcjonowała placówka wsparcia dziennego. Natomiast dzieci i młodzież korzystają z zajęć organizowanych w świetlicach szkolnych oraz z oferty Gminnego Ośrodka Kultury w Dobrem. Gminny Ośrodek Kultury prowadzi urozmaicone i ogólnodostępne zajęcia plastyczno-taneczne, wokalne, teatralne, czy nauki gry na instrumencie. Ponadto organizowane są wycieczki,

wyjazdy do kina i teatru, w tym atrakcje podczas ferii i wakacji w połączeniu z działaniami profilaktycznymi.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 3a: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,*

oraz

- w zakresie realizacji zapisu art. 10 ust. 3: *praca z rodziną jest prowadzona w szczególności w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, pomocy prawnej, organizowania dla rodzin spotkań.*

Gmina Dobre zapewnia rodzinie przeżywającej trudności dostęp do bezpłatnego, specjalistycznego poradnictwa (prawnego, terapeutycznego, psychologicznego, pedagogicznego, socjalnego). Szczegółowe informacje w tym zakresie przedstawione zostały przez Kierownika GOPS.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 3b i 4c: *tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych przez:*

- *organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,*
- *finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust.2, ponoszonych przez rodziny wspierające.*

W okresie objętym kontrolą, na terenie gminy nie funkcjonowały rodziny wspierające, z uwagi na brak potrzeb. W związku z tym gmina nie ponosiła kosztów związanych z ich funkcjonowaniem i szkoleniem. Z informacji przekazanych przez Kierownika GOPS wiadomo, iż nie była prowadzona dotychczas kampania informująca środowisko lokalne o możliwości pełnienia funkcji rodziny wspierającej. Natomiast pracownicy socjalni podczas odwiedzin w środowisku ustnie informowali rodziny o takiej formie pomocy.

- W zakresie realizacji zapisu art. 176 pkt 5: *współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.*

W okresie objętym kontrolą gmina nie współfinansowała pobytu dzieci przebywających w pieczy zastępczej.

- W zakresie realizacji zapisu art. 15 ust.1 pkt 2: *opracowanie planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, skoordynowanym z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej-*

Asystenci rodziny nie współpracowali z rodziną biologiczną, której dzieci zostały czasowo umieszczone w pieczy zastępczej, z uwagi na zamieszkiwanie rodzin poza terenem gminy. W związku z powyższym asystenci nie mieli możliwości uczestniczenia w opracowaniu planu pracy z rodziną we współpracy z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz nie brali udziału w Zespołach do spraw Okresowej Oceny Sytuacji Dziecka.

- W zakresie realizacji zapisu art.176 pkt 6: *sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art.187 ust.3.*

Gmina sporządza sprawozdania rzeczowo-finansowe z zakresu wspierania rodziny oraz przekazuje je wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego. Sprawozdania przekazywane były w następujących terminach (dane ustalono z CAS):

- a) za I półrocze 2016 r. w dniu 29 lipca 2016 r.,
- b) za II półrocze 2016 r. w dniu 27 stycznia 2017 r.,
- c) za I półrocze 2017 r. w dniu 29 czerwca 2017 r.,
- d) za II półrocze 2017 r. w dniu 26 stycznia 2018 r.

Powyższa analiza wskazuje, iż zachowano ustawowe terminy określone w § 3 ust.1 rozporządzenia Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej (Dz.U. z 2016 r. poz. 213).

Na podstawie powyższych ustaleń skontrolowaną działalność ocenia się pozytywnie z nieprawidłowością.¹

Stwierdzona nieprawidłowość, odnosząca się do realizacji merytorycznych zadań w obszarze działalności GOPS określonych ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wynika z niedostatecznego stosowania obowiązujących przepisów prawa. Istniejący stan rzeczy może skutkować nieprawidłowym funkcjonowaniem jednostki pod względem organizacyjnym oraz niepełnym wykonywaniem ustawowych zadań. Po zrealizowaniu poniżej podanych zaleceń, GOPS będzie wykonywać obowiązujące zadania w odpowiednim zakresie. Osobą odpowiedzialną za powstanie stwierdzonej nieprawidłowości i uchybienia jest Kierownik GOPS p. Aleksandra Bąkowska.

Działając w oparciu o art. 197 d ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydano następujące zalecenia pokontrolne:

1. Podjąć skuteczne działania w celu zatrudnienia asystenta rodziny – niezwłocznie.
2. Sporządzać okresowe oceny sytuacji rodziny nie rzadziej, niż co pół roku, zgodnie z art. 15 ust 1 pkt 15. Termin wykonania zalecenia – na bieżąco.

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach. Jeden egzemplarz wystąpienia pokontrolnego przekazuje się kierownikowi kontrolowanej jednostki, za potwierdzeniem odbioru.

Kontrolowana jednostka jest obowiązana, w terminie 30 dni, do powiadomienia Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych.

(podpis i pieczęć Wojewody)

¹Dokonana ocena została oparta o następującą skalę ocen (na podstawie zarządzenia Nr 446/2016 Wojewody Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszczy z dnia 30.12.2016, w sprawie wprowadzenia Regulaminu kontroli): pozytywna, pozytywna z uchybieniami, pozytywna z nieprawidłowością, pozytywna z nieprawidłowościami, negatywna (po przekroczeniu przyjętego progu istotności). Przez nieprawidłowości należy rozumieć *działanie lub zaniechanie, które z punktu widzenia kryteriów kontroli jest nielegalne, niegospodarne, niecelowe lub nierzetelne, a w przypadku kontroli wykonania zadań – nieskuteczne, niewydajne lub nieoszczędne.*